

POST BELLUM
Příběhy našich sousedů

PO STOPÁCH PANÍ
SKÁCELOVÉ

Kateřina Nováková, Michaela Netolická, Alžběta
Vítková, Michal Kropáček, Filip Veverka

Základní škola Štefánikova Pardubice

Jaro 2016

LIDUŠKA LEA SKÁCELOVÁ

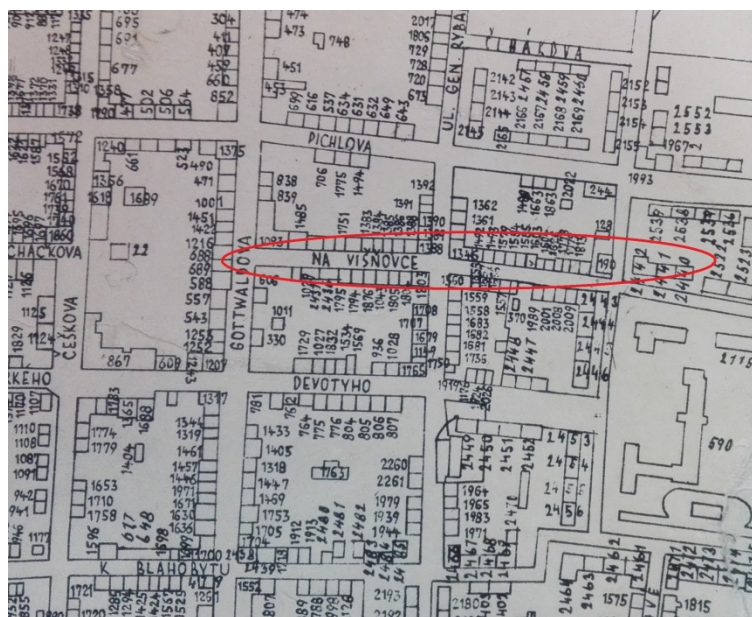
- Rodným jménem Pilná
- Narodila se 18.6. 1933 v Pardubicích
- Do svých čtyř let bydlela v ulici K Višňovce v domě čp. 1251
- Poté bydlela v Husově ulici dům čp. 920
- Maminka byla židovka a pocházela z okolí Holic
- Tatínek pocházel z Trhové Kamenice. Byl žid, ale farář v Trhové Kamenici mu zfalšoval doklady, přepsal mu náboženství na „Bez vyznání“. Bohužel se na to přišlo a tatínka odvezli do Německa.
- Původně se jmenovali Fleišigovi, ale její dědeček byl legionář, odmítal německé jméno a počestil si ho
- Studovala reálné gymnázium v Pardubicích
- Když jí bylo devět let a její tatínek už byl v Německu, dostala předvolání do Prahy, do domu Pražské židovské obce v Haštalské ulici. Tam o ni mělo být spolu s dalšími sedmi dětmi postaráno, zatímco jejich matky budou pracovat na Hagiboru. To ale byla lež, všechny děti měly být odvezeny na ozkoušení nového způsobu zplynování. Naštěstí byla zachráněna a se všemi dětmi odjela zpátky do Pardubic, ale musela se začít ukrývat. Jejich matky opravdu pracovat odjely.
- Nejprve se skrývala ve statcích v okolí Holic, odkud pocházela její maminka. Nikdy nevěděla přesně, kde je, u koho je, ani jak dlouho tam bude. Ale později začali Němci dělat kontroly, jestli někdo tajně neporazil prase, a začalo to být nebezpečné.
- Poté se ukrývala na infekčním oddělení v nemocnici v Pardubicích. Prodělala tu záškrť, zánět srdečních blan a srdečního svalu a obrnu očních nervů
- Dnes žije v Praze
- Je členkou organizace Hidden child neboli Ukrývané dítě, která sdružuje židovské děti, které se během války ukrývaly

VIŠŇOVKA

- Bývaly zde višňové sady
- Čtvrť se nachází v jižní části města
- Údajně ji založil p. Trnka
- Sousedí se Skřivánkem

Paní Skácelová vzpomíná: „K Višňovce mám vřelý vztah, protože jsem se tam narodila a dopekali mě tady, pomazali mě nějakým olejem a dali do trouby, samozřejmě ji nechali otevřenou, nebo aspoň tak mi to vždycky vyprávěli.“

Zdroje:

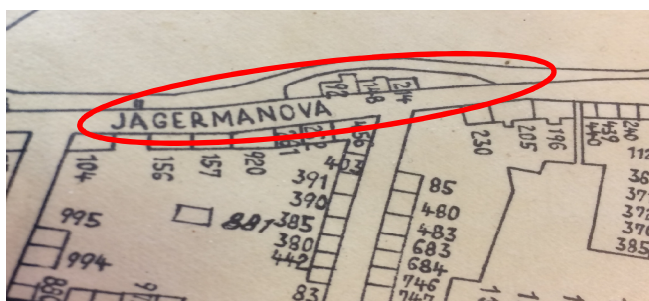
www.parpedie.cz

rozhovor s paní Skácelovou

NA HALDĚ

- Tuto ulici založil Vilém z Pernštejna na staré Cestě sezemské, když byl hlouben kanál, který se jmenoval Struha sezemská neboli Halda
- Nejstarší název této ulice zněl Na Haldě, který se dodnes používá. Úřední název byl Cesta sezemská
- Část od Čechova nábřeží ke Zlaté štice se v letech 1913 až 1948 jmenovala Grégrova, za okupace Smetanova
- V roce 1951 byla celá ulice nazvána Jägermannova
- Roku 1990 byl ulici vrácen původní název Husova
- V této ulici stála hospoda „Hostinec U Haldy Josefa Tichého“, která byla postavena roku 1737
- Vlastnili ji manželé Tichých
- Po jejich smrti hospodu vedl František Kohoutek, který se oženil s jejich dcerou Annou Tichou, hostinec tak získal nové pojmenování „U Kohoutků“
- Roku 1929 byl původní dům stržen při rekonstrukci ulice a postaven byl nový jednopatrový dům, který stojí dodnes, je tu penzion s restaurací U Kohoutků

Paní Skácelová vzpomíná: „My jsme pořádně ani nedošli domů a už se tam hnali lidi, že už jsme doma, a už nám nosili věci, co měli schované. To byla taková vlna nadšení, že se všichni vrací, ale nevraceli se všichni. Bohužel. ... To táta říkal: „Budeme muset sehnat alespoň bednu, když tu máme zpátky ty damaškové ubrusy, aby jsme to měli vůbec na co prostřít.“ ... Jednou přiletěla naše pomocnice v domácnosti Růža a říká „Já jsem se to bála říct, ale v tom bytě je náš nábytek. Vždyť to Němci prodávali v dražbě, to co nakradli Židům. Je to náš nábytek. Víím to, protože je tam ještě přilepené naše jméno a dražební číslo.“

Zdroje:

Kniha Pardubice v běhu staletí

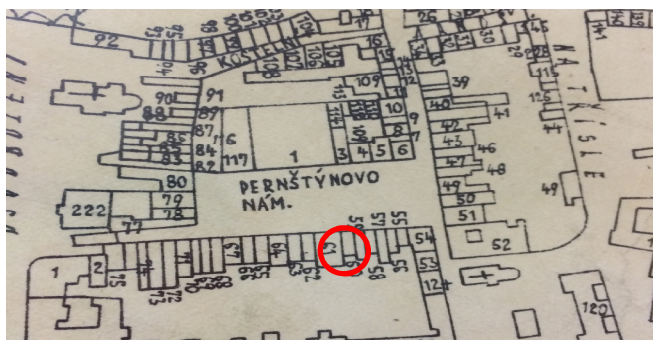
<http://www.parpédie.cz/>

Rozhovor s paní Skácelovou

U BÍLÉHO KONÍČKA

- Dům čp. 60 na Pernštýnském náměstí
- Jeden z nejstarších domů v Pardubicích, vystavěn po požáru města v roce 1507
- Postavil ho bohatý purkmistr Jan Román, dům byl proto nazýván Románovský
- Název „U Bílého koníčka“ se objevil až roku 1749
- Dům ho dostal, protože tu údajně čekal kočár s bílými koňmi na vévodu Albrechta z Valdštejna, když vedl na zámku jednání proti Habsburkům
- Po roce 1948 byl znárodněn a byly zde kanceláře podniku Řempo.
- Od roku 2000 můžeme v domě navštívit čínskou restauraci U Bílého koníčka

Paní Skácelová vzpomíná: „Takováhle zahrádka byla u nás, my jsme tam taky měli tuhle zeď. Tam jsou totiž zbytky hradební zdi. ... Jenže oni tam potom postavili tu komunistickou hospodu vedle. ... Oni tam asi chtěli mít větší zahrádku, tak celý ten zadní trakt, který my jsme celý obývali, tak to celé zbourali. ... Takže já nemám, kam se vrátet. Mně nic nezbylo, protože celý ten trakt je pryč.“

Zdroje:

<http://www.parpédie.cz/>

Rozhovor s paní Skácelovou

ŽIDOVSKÁ ILEGÁLNÍ ŠKOLA A SYNAGOGA

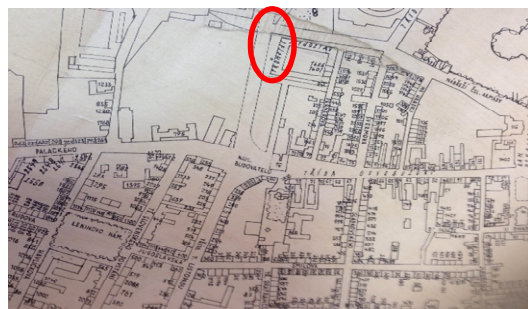
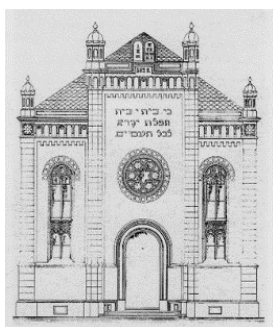
a) Škola

- 1862 byl koupen pozemek
- Škola byla postavena z vlastního nákladu židovské obce
- Učilo se v podzemních domech u synagogy

b) Synagoga

- Postavil ji architekt Schmoranz v neorománském stylu
- 1904 byla opravena a rozšířena o sousední dům s úřadovnou a bytem rabína
- Za okupace byla uzavřena – nacistický dozor
- Od 1945 tu byla městská galerie
- 1958 – 1959 byla zbořena
- 6. 12. 1992 zde byla umístěna pamětní deska

Paní Skácelová vzpomíná: „Ta ilegální škola, ta židovská, to bylo taky takový úpad, jak je v Pardubicích Dům služeb, tak tam stála krásna synagogaa ta židovská škola byla na tom dvoře u té synagogy jak byly přízemní domy. To byla zimní modlitebna (protože ta synagoga by se nedala vytápět, to bylo tak velké a strašně vysoké, tam bychom v zimě všichni zmrzli). No a tam se to teda vytápělo. Na té levé straně byla modlitebna pro pány.....pak z druhé strany byla modlitebna žen. A protože se tam nesměly konat bohoslužby, neboť odtud sebrali všechny Tóry, udělala se ta ilegální škola. V pánské části byly ty děti, které by měly chodit do měšťanské školy, no a v té nižší části jsme byli my, mrňata, který jsme měli chodit do té obecné. A v té synagoze pobíhali i koně, protože tam pořád chodili gestapáci.... A v té dámské části bylo napichováno seno a sláma. Když bylo teplo, tak došlo ke samovznícení, vzplálo to teda všechno, vše co bylo ze dřeva, všechno to prostě shořelo.“

Zdroje:

<http://www.holocaust.cz>

[http://www.pardubicepodlevas.cz/co-hybe-](http://www.pardubicepodlevas.cz/co-hybe-pardubicemi/synagoga-a-zidovska-komunita-v-pardubicich)

[pardubicemi/synagoga-a-zidovska-komunita-v-pardubicich](http://www.pardubicepodlevas.cz/co-hybe-pardubicemi/synagoga-a-zidovska-komunita-v-pardubicich)

internetové stránky Klubu přátel Pardubice

<http://www.kppardubicka.cz/cs/menu/zprava/182-zidovske-synagogy-a-modlitebny-na-pardubicku/>

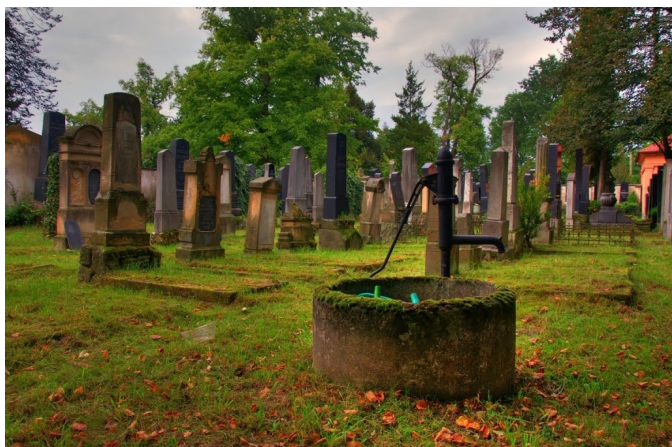
www.parpédie.cz

Rozhovor s paní Skácelovou

ŽIDOVSKÝ HŘBITOV

- Starý hřbitov byl založen 1624
- Byl funkční do roku 1882
- Zlikvidován byl v roce 1939, 65 stél bylo přestěhováno na nový hřbitov a lokalita byla pojmenována pojmenována Židov
- nový hřbitov založen v r. 1883, funkční dodnes
- 400 náhrobků a památník 546 obětem holocaustu z Pardubic, nejstarší ze stél - z 1739

Paní Skácelová vypráví: “ Pokud bych se dostala do těch Pardubic, tak bychom zašli do hřbitova, tam bych si osvěžila ty jména všech těch lidí, kteří jsou docela známí v Pardubicích, kde bydleli a co dělali, bych vám mohla říct.”

Zdroje:

<http://www.holocaust.cz>

<http://www.pametnaroda.cz>

<https://cs.wikipedia.org>

<http://www.hrady.cz/?OID=7522>

Dr.Pavel Thein Vlastivědná abeceda

Dr.P.Theina. Židé v Pardubicích. ZKPP

6, 7-8/1980, Židé na Pardubicku.

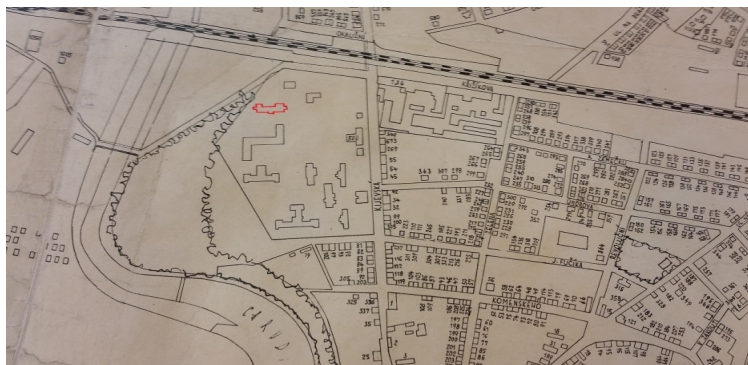
Příloha ZKPP 9-10/1997R

Rozhovor s paní Skácelovou

INFEKČNÍ ODDĚLENÍ PARDUBICKÉ NEMOCNICE

- Do roku 1955 v nemocnici v Pardubicích nebyl primariát infekčních nemocí
- Péči o dětské pacienty s infekčními chorobami zajišťovala pediatrie, kde byly hospitalizovány děti například se záškrtem, černým kašlem, spálou nebo obrnou
- Primářem pediatrie byl tehdy MUDr. Jiří Zimák
- Péče o dospělé pacienty byla zajišťována internou v nynější budově plicního pavilonu, který se tehdy označoval jako infekční pavilon
- Primářem interny byl tehdy prof. MUDr. Jan Řehoř
- Moderní pavilon infekčních nemocí začal být budován podle dobových fotografií v roce 1947. Do roku 1955 pak již byl používán k hospitalizaci infekčně nemocných pacientů
- Na oddělení za dětskými pacienty docházel i nadále prim. MUDr. Jiří Zimák a za dospělými pacienty primář prof. MUDr. Jan Řehoř
- Obor infekčních nemocí, tehdy přenosných nemocí, vznikl v nemocnici v roce 1953 a dne 1. 3. 1955 byl nově zřízen primariát infekčních nemocí
- Dnes tato budova chátrá

Paní Skácelová vypráví: „A tak to skončilo tak, že mě převezli do pardubické nemocnice, kde teda primářem byl na infekčním pavilonu pan Jan Řehoř. A on mě tedy napsal do stavu jako záškrťáčku, očkovoal mě poslední, ale úplně poslední injekcí, říkal. ... Nebyly léky, a to tak, že vůbec na konci války nebyly léky, protože co bylo, to dávali na frontu vojákům. ... A tak byl infekční pavilon prošpikován lidmi, kteří se tam schovávali.“

Zdroje:

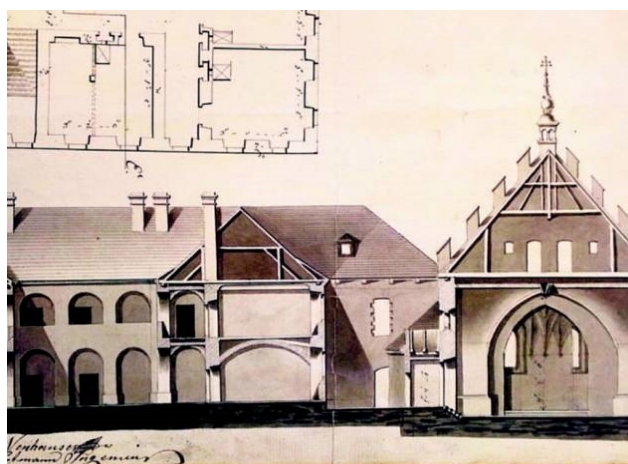
<http://pardubice.nempk.cz/infekcni-oddeleni-historie>

Rozhovor s paní Skácelovou

DÍVČÍ ŠKOLA (Komenského náměstí)

- Byla postavena v roce 1893 na místě bývalého kláštera pro staroměstskou dívčí školu obecnou
- Od roku 1950 do roku 2013 byla využívána zvláštní školou

Paní Skácelová vzpomíná: „Ale když jsem už uměla počítat a všechno, protože moje sestřeničky o mě teda dbaly, a tak mě to všechno učily. Teda já jsem potom byla neštěstím paní učitelky Chvojkový, protože já jsem se tam smrtelně nudila. ... Byla hrozně milá, hrozně hodná a prostě nám kreslila nějaký věci na tabuli. Ale to bylo v první třídě a já jsem musela přestat, neboť nám to zakázali.“

První učitelé.

1. tř.	: R. Chvojková, def. uč. podle § 4 z. č. 104/26.
2. tř.	: Fr. Kaláček, zst. říd. učitel; pro nepřítomnost zastoupen O. Laštůvkovou-Ladvínkovou, def. uč. podle § 4,
3. tř.	: M. Konečná-Trísková, výp. učitelka.
4. tř.	: R. Dušek, výp. učitel.
5. tř.	: R. Chaloupková, def. uč.

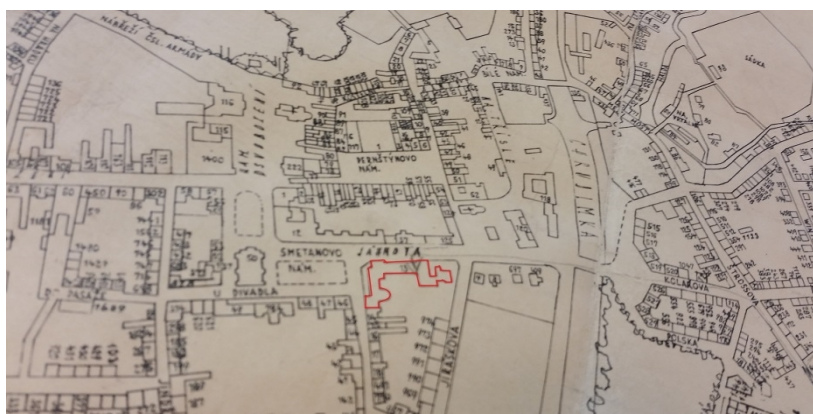
Zdroje:

Pardubice-Dagmar Broncová
Rozhovor s paní Skácelovou

NOVÁ REÁLKA

- Výstavba započala roku 1925, v roce 1929 do této nové budovy přesídlila státní reálka
- Roku 1941 – 42 byla reálka přeměněna v druhé reálné gymnázium, které po několikaletém slučování a odlučování roku 1958 splynulo s gymnáziem
- V padesátých letech zde sídlil Pedagogický institut, od roku 1965 Střední průmyslová škola elektrotechnická, která v této budově sídlí dodnes

Paní Skácelová vzpomíná: „My jsme tam teda pohromadě nacpaný jednak gympl, teda, říkali nám reálný, ale to bylo asi kvůli tomu, že tam byla ta reálka. ... Bylo to nějak před Vánoci, nebo to bylo v lednu? No, byla zima, byl sníh a hodně mrzlo. Ale ještě mi nebylo patnáct. No a byla jsem v kvartě. My jsme tam měli takového frajera. Ono mu bylo 18 roků, vážně nekecám. No a on byl v kvartě, on už měl maturovat a on byl teprve v kvartě. No a on se strašně, strašně choval i k profesorům. On dokázal panu profesorovi Teplému, který ho napomenul, protože si přišel po zvonění s kloboukem na hlavě, usadil se do lavice, nohy dal na tu desku, evidentně byl trochu líznutej, no a pan profesor jako říkal, že takhle nemůže a ať dá ty nohy dolů a on mu řekl „Josef, drž hubu, stejně jsi vůl“

Zdroje:

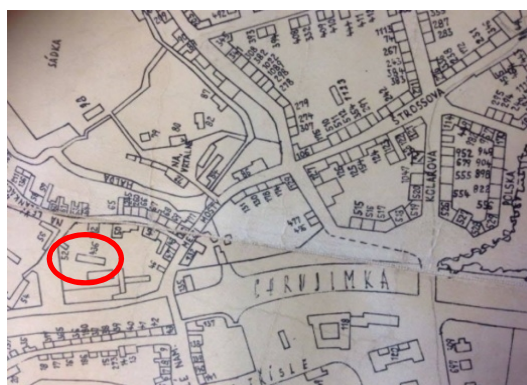
http://parpedie.cz/cti-zaznam.php?id=Nova_realka&rozc=vše

Rozhovor s paní Skácelovou

WINTERNITZOVY MLÝNY

- Rok výstavby: 1909 – 1911
- První zmínky o mlýnu jsou nám známy již z roku 1586
- Bratři Karel a Egon Winternitzové získali výměnou za mlýn Valcha pozemky na pravém břehu řeky Chrudimky
- Roku 1909 zde zahájili výstavbu velkomlýnu podle návrhu Josefa Gočára
- Po požáru v roce 1919 byl mlýn znovu uveden do provozu, bylo přistavěno shodně velké obilní silo propojené mlýnem a dopravníkovým mostem na klenutém oblouku
- Po roce 1948 byl mlýn znárodněn
- V 60. letech 20. století byl mlýn rozšířen a vybaven nejmodernějším zařízením

Paní Skácelová vzpomíná: „Winternitzovi měli krásný, starý dům ve Smilově ulici. Byl to rohový barák, ve kterém měli krásné, dřevěné schodiště. Byla to zřejmě velká móda. Všechny hospodyně se nejvíc vytahovaly nad tím, když měly to dřevo dokonale vydrbané... Já se pamatuji, že s vnučkou pana Winternitze, jejíž rodiče už byly dávno v koncentráku, jsme sedávaly na těch schodech, protože se nám to strašně líbilo... louskaly jsme tam para ořechy, milovaly jsme je.“

Zdroje:

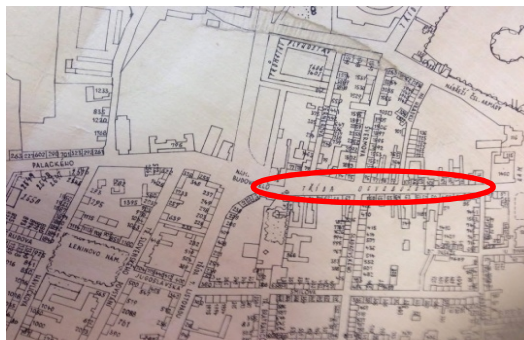
http://ipardubice.cz/13_10062_automaticke-mlyny-pardubice/

Rozhovor s paní Skácelovou

TŘÍDA MÍRU

- Za svůj dlouhý život vystřídala tato část Pardubic nespočet jmen
- Zpočátku to byla třída Pražská, Hůrská
- Za dob třicetileté války byla ulice dvakrát rozbořena a r. 1835 skoro zničena požárem
- Po tomto nešťastném požáru tu začala vznikat nová městská stavení
- V roce 1874 dostala ulice název Královská
- Třída se pomalu stávala centrem společenského a obchodního dění Pardubic
- V roce 1945 byla ulice přejmenována na třídu Maršála Stalina, ještě v tomto roce znovu změnila název - a to na Stalinova třída
- Od roku 1962 vystupuje ulice pod jménem třída Míru, takto ji známe dodnes

Paní Skácelová vypráví: „Na třídu Míru jsme jako židi také samozřejmě nesměli. K tomuto místu se pojí historka s mojí maminkou. Asi třetí den po osvobození si maminka obula svoje oblíbené korkáče a na sebe si vzala svoje jediné slušné šaty. Vyrazila ven a to tam, kam 6 let nesměla – na nynější třídu Míru – bývalé korzo. Došla z Haldy až k pasáži, kde se zastavila a chtěla se jít aspoň na chvíli posadit do Hochmanovy cukrárny. V tom se ozvaly hlasy: „Už je vedou.“ Vedli. Ozbrojení členové NV a samozřejmě členové RA, také v plné zbroji, vedli na nádraží k transportu do Německa zajaté SS. Bylo jich prý ke stovce. Byli zavřeni a hlídáni v dívčí škole. Jeden z SS měl u sebe granát, bleskově po něm sáhl, odjistil a hodil mezi lidi na chodníku. Všichni se tlačili do pasáže, mamka upadla. Potrhala a ušpinila si své jediné slušné šaty a ztratila jednu botu. Ze země neviděla, co se dělo, jen slyšela, že jeden ze členů RA zastřelil útočníka a jiný zneškodnil granát. Takto otrhaná, ubrečená máma, bez milované boty se vrátila domů. Brečela pro tu botu, ne ze strachu a ani z lítosti nad vyděšenými dětmi, to jí došlo až večer.“

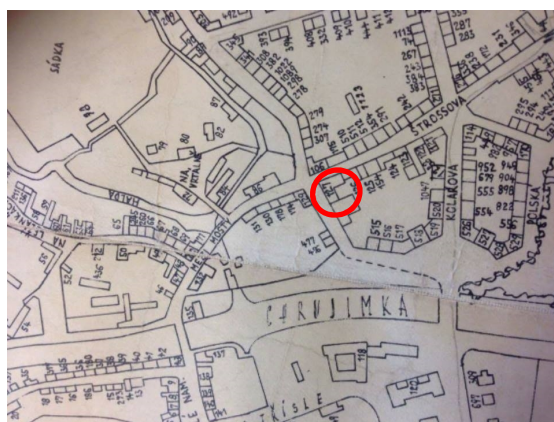
Zdroje:

<http://www.pardubice.eu/projekty/architektonicke-projekty/trida-miru/historie-tridy-miru/>
Rozhovor s paní Skácelovou

U ŠTIKY

- Bílé předměstí z Čechova nábřeží, od Prokopova mostu, kolem Zlaté štiky, po překřížení Štrossovy ulice podél Haldy na Židov, k Pracovně
- Zakladatelem byl Vilém z Pernštejna
- Nejstarší název zněl Na Haldě, který se se dosud užívá
- Roku 1542 vybudoval Jan z Pernštejna severně od této ulice výrobní střelného prachu (prachovnu-prachárnu), jež zanikla po roce 1560. Úředním názvem byl Cesta sezemská
- Od roku 1881 jen část Husova
- 2. 9. 1932 se památková komise rozhodla, aby ulice vedoucí od Zlaté štiky (tehdy měla tři názvy – Na Haldě, U Židova, Grégrova), měla pouze jméno Husova
- V letech 1913 – 1948 se část od nábřeží ke Zlaté štice jmenovala Grégrova
- Za okupace byl název ulice Smetanova
- Roku 1951 byla celá přejmenována na Jägermannova
- Roku 1990 byl ulici vrácen název Husova

Paní Skácelová vypráví: „Proti Štice byly dva stejné domy, byly jednopatrové a v přízemí byla veranda. Nikdo neměl za 1. republiky strach, že by tam někdo vlezl, protože na tomto místě byly skleněné dveře, které vedly rovnou do jednoho z pokojů. Ty domy stály vedle sebe, zezadu měly takové velké, travnaté dvory, původně byly odděleny zídou, ale potom se nájemníci dohodli, že je to nesmysl a zbourali ji. Bylo to tam moc hezké... další věc, kterou mi válka vzala.“

Zdroje:

<http://www.parpedie.cz/>

Rozhovor s paní Skácelovou

KE KAMENCI

- Tato oblast se nyní nachází mezi Štrossovou a Dašickou ulicí
- Název nese po poli, které tu dříve bylo, jmenovalo se „Kamenec“
- S touto oblastí se také spojuje událost, kterou zažila p. Skácelová po skončení války, kdy zde zabili jejího kamaráda Luboše Krátkého

Paní Skácelová vypráví: „Barák, ve kterém jsem tam bydlela, je 1. družstevní výstavba v Pardubicích. ... Slyšeli jsme prasknutí, ale mysleli jsme, že je to něčí výfuk, ono se to v té noci nádherně rozléhalo, ale když jsem o tom potom pak přemýšlela, tak mně došlo, že to motor nebyl, ale že jsme s Karlem Pilařem slyšeli, jak Luboše zastřelili. ... Když ho tam našli na zemi, tak si všimli, že má za nehtama kousky hnědý kůže z kabátu, dostaly se mu tam, jak se snažil bránit, a kdo nosil hnědý koženáky? Estébáci.“

Zdroje:

www.parpedie.cz

Rozhovor s paní Skácelovou